NORAKSTS
Lieta Nr.A42420507
AA43 – 0111 – 12/11

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2012.gada 15.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja Dz.Amerika,
tiesneses I.Meldere un L.Vīnkalna,
ar tulci O.Logačovu,

piedaloties pieteicējam *B.K.*, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicināto iestāžu Tieslietu ministrijas pārstāvim *I.O.* un Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei *L.O.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *B.K.* pieteikumu par Centrālcietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā un materiālā kaitējuma atlīdzību Ls 5406 apmērā, sakarā ar Tieslietu ministrijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 27.aprīļa spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] 2006.gada 21.septembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *B.K.* (turpmāk – pieteicējs) pieteikums ar lūgumu piedzīt no Latvijas Republikas atlīdzību Ls 5406 apmērā par morālo kaitējumu un materiālajiem zaudējumiem, kas nodarīti ar Centrālcietuma faktisko rīcību.

[2] Pieteikumā norādīti šādi lietas apstākļi un argumenti.

[2.1] Pieteicējs atsaucies uz Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89.pantu, 104.panta 1.teikumu, 96.pantu, 92.panta 1.teikumu, norādot, ka šīs pieteicējam Satversmē garantētās tiesības tikušas pārkāptas.

[2.2] Pieteicējs atsaucies uz Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.211 „Izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.211) 26., 31. un 32.punktu par apcietinātā tiesībām sazināties ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma, sarakstoties, un šīs sarakstes kontrolēšanu un aizturēšanas kārtību.

[2.3] Pieteicējs norāda uz savu sabiedrības tiesībsargājošo raksturu, kas uzliek viņam pienākumu rakstīt daudz vēstuļu ar juridiskiem izskaidrojumiem un rekomendācijām. Iestādes šīs pieteicēja tiesībsargājošās rīcības vēlas pārtraukt. Lai pārtulkotu savus tiesu dokumentus latviešu valodā, pieteicējs

spiests vērsties pie saviem paziņām brīvībā, sūtot ierakstītas vēstules, kas satur juridiskus tekstus.

Pieteicējs, uzzinot par slepenu pieteicēja dokumentu un vēstuļu pārtveršanu, iesniedzis neskaitāmus iesniegumus un sūdzības par pazušanas faktu gan Centrālcietuma administrācijai, gan Ieslodzījuma vietu pārvaldei, gan Specializētajai vairāku nozaru prokuratūrai un Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētajai prokuratūrai, taču šīs iestādes vai nu meloja, ka šādas vēstules nav saņemtas, vai norobežojās no šī jautājuma, neizskatīja pieteicēja iesniegumus. Arī Tieslietu ministrija atteica pieteicēja tiesību aizstāvību.

[2.4] 2005.gada 7.septembrī pieteicēju izsaucis operatīvais darbinieks un iepazīstinājis ar trīs Centrālcietuma administrācijas ziņojumiem (7., 12. un 14.septembra) par to, ka aizturētas 12 pieteicēja vēstules un dokumenti. Nekādi paskaidrojumi par aizturēšanas iemesliem netika doti.

Starp 12 aizturētajām vēstulēm un dokumentiem atradās arī 2005.gada 29.augusta vēstule R1260 *L.P.*, kuras saturā bija lūgums nomaksāt valsts nodevu Ls 1 apmērā pieteikuma pieņemšanai Administratīvajā rajona tiesā. Tā kā vēstule tika aizturēta, valsts nodeva netika samaksāta un tiesa nepieņēma pieteikumu. Turklāt vēstulei bija pievienots dokuments ar bankas rekvizītiem, kur pārskaitāma valsts nodeva. Tādējādi tika liegta iespēja pieteicējam nokārtot jautājumu par valsts nodevas samaksu ar paziņu palīdzību un pārkāpts Satversmes 92.pants.

Šajā pašā vēstulē atradās 2005.gada 19.augusta „prasības pieteikuma-860" oriģināls, adresēts Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Tā kā prasības pieteikumam bija jāpievieno kopijas, bet naudas kopiju izgatavošanai pieteicējam nebija, pieteicējs lūdzis paziņai izgatavot kopijas un nosūtīt dokumentus tiesai. Turklāt pieteikumam bija pievienoti daži rakstveida pierādījumi.

[2.5] No Rīgas apgabaltiesas darbinieka privātā sarunā pieteicējs uzzinājis, ka pieteicēja krimināllietas materiālos atrodas pieteicēja vēstuļu oriģināli. Pieteicējs tiesai iesniedzis iesniegumu un 14.decembrī pieteicējs tika izsaukts uz tiesu, lai iepazītos ar lietu. Pieteicējs konstatējis, ka krimināllietas 13.sējumā atrodas 10 pieteicēja vēstules un 6 tiesas dokumenti (kuri bija pievienoti vēstulēm). Attiecībā uz šīm vēstulēm cietuma administrācija ne reizi vien sniedza pieteicējam atbildes, ka šādas vēstules nav redzējuši un aizturējuši. Noskaidrojās, ka pieteicējam un viņa adresātiem nezinot, cietuma administrācija aizturēja 54 lapas pieteicēja vēstuļu un dokumentu, kā arī 27 lapas pieteicējam adresētu vēstuļu un dokumentu:

[2.5.1] aizturētas trīs vēstules ar tekstu „pieteikums tiesai" (R-600i1; R-600i2; R-685i), kas tika nosūtītas pārtulkošanai valsts valodā;

[2.5.2] aizturētas pieteicēja vēstules ar juridiskiem tekstiem, izskaidrojumiem pieteicēja aizstāvamajiem:

1) 2005.gada 30.jūnija vēstule R-1123 *L.P.* Rīgā;

2) 2005.gada 30.jūnija vēstule R-1120 *G.K.* Ogres rajonā;

3) 2005.gada 16.jūlija vēstule R-1167 *V.J.* Aizkrauklē;

4) 2005.gada 15.jūlija vēstule R-1164 *V.I.* Londonā;

5) 2005.gada 23.jūlija vēstule R-1190 *V.S.* Rīgā;

6) 2005.gada 23.jūlija vēstule R-1191 *V.J.* Aizkrauklē;

7) 2005.gada 21.augusta vēstule R-1247 *V.I.* Londonā;

8) 2005.gada 22.augusta vēstule R-1244 *V.J.* Aizkrauklē;

[2.5.3] Aizturēta un atvērta 2005.gada 21.jūlija vēstule R-1188 *L.G.*, Latvijas Cilvēktiesību centrs.

[2.5.4] aizturēti tiesas dokumenti – blakus sūdzības teksts R-278 krievu valodā un R-278 latviešu valodā;

[2.5.5] aizturētas vēstules, kas adresētas pieteicējam, ar lūgumiem sniegt juridisku palīdzību:

1) 2005.gada 17.jūnija vēstule no *S.G.* (Rīga) ar sprieduma kopijas pielikumu administratīvajā lietā uz piecām lapām;

2) 2005.gada 8.jūlija vēstule no *V.J.* (Aizkraukle) ar tiesas dokumentu kopiju pielikumiem uz 21 lapas;

[2.5.6] aizturēts un atvērts Augstākās tiesas Senāta 2004.gada 27.decembra lēmums Nr.SKK-962;

[2.5.7] ar Centrālcietuma administrācijas lēmumu tiesai tika nosūtīti pieteicēja divu personīgo vēstuļu oriģināli R-1244 un R-1247, kas norādītas [2.5.2] 7. un 8.punktā.

[2.6] Ar šādu Centrālcietuma faktisko rīcību, aizturot personīgās vēstules un dokumentus, pārkāpts Satversmes 96., 100.pants, kā arī 92.panta 1.teikums.

Arī Rīgas apgabaltiesas darbinieku rīcība, bez jebkāda pamatojuma pievienojot personīgās vēstules kriminālllietas materiāliem, ir prettiesiska.

[2.7] Ar iepriekš norādīto pamattiesību nepamatotu aizskārumu pieteicējam nodarīts materiālais zaudējums Ls 406 apmērā un morālais kaitējums Ls 5000 apmērā.

[2.8] 2007.gada 22.janvārī Administratīvajā rajona tiesā saņemtajā pieteikuma precizējumā norādīts, ka Centrālcietuma prettiesiskā faktiskā rīcība izpaudusies bezdarbībā, proti, nav paskaidroti korespondences aizturēšanas iemesli. Arī prokuratūra ir pārkāpusi (nav izpildījusi) vairākas Prokuratūras likuma normas. Bezdarbība konstatējama arī Valsts cilvēktiesību biroja un Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcībā.

[3] Pieteikums pieņemts daļā par Centrālcietuma faktisko rīcību un morālā un materiālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 5406 apmērā, bet atteikts pieņemt daļā par Rīgas apgabaltiesas lēmumu pievienot pieteicēja personīgās vēstules kriminālllietai un daļā par Specializētās vairāku nozaru prokuratūras faktisko rīcību.

[4] 2007.gada 5.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts Tieslietu ministrijas paskaidrojums par pieteikumu, kurā pieteikums netiek atzīts un tiek lūgts izbeigt tiesvedību lietā, balstoties uz šādiem apsvērumiem.

[4.1] Novērtējams, vai Centrālcietuma rīcība ir faktiskā rīcība, jo pieteicējs kā ieslodzītais ir īpaši pakļauta persona, tātad ir jānovērtē, vai ir būtiski ierobežotas cilvēktiesības.

[4.2] Tieslietu ministrijā 2005.gada 20.septembrī tika saņemts pieteicēja iesniegums par to, ka Centrālcietuma administrācija nelikumīgi aizturējusi viņa sūtītās vēstules, kā arī lūdza veikt dienesta izmeklēšanu. Pārbaudot iesniegumā minēto, ministrija noskaidroja, ka 2005.gada septembrī, pamatojoties uz noteikumu Nr.211 32.punktu, tikušas aizturētas 6 pieteicēja rakstītās vēstules. Par aizturēšanas iemesliem pieteicējam ticis izskaidrots mutiski un sastādīts paziņojums, ar kuru pieteicējs tika iepazīstināts, par ko liecina pieteicēja paraksts. Līdz ar to Centrālcietuma administrācija rīkojusies tiesiski.

[4.3] Tieslietu ministrija, atsaucoties uz Satversmes 96.pantā noteiktajām tiesībām uz korespondences neaizskaramību un 116.pantā noteiktajām iespējām šīs tiesības ierobežot, kā arī noteikumu Nr.211 26., 31. un 32.punktu, norāda, ka Centrālcietuma administrācijas rīcība, aizturot pieteicēja korespondenci, neierobežoja pieteicēja cilvēktiesības. Tāpēc lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Arī zaudējumu atlīdzinājuma prasījums ir nepamatots uz šā paša pamata.

[5] 2008.gada 21.februārī ar papildinājumiem 2008.gada 27.martā (tiesā saņemti 2008.gada 31.martā) Ieslodzījuma vietu pārvalde (turpmāk arī – atbildētāja) sniegusi paskaidrojumu, norādot, ka pieteikums ir nepamatots, ievērojot sekojošo.

[5.1] Pieteicējs norādījis, ka iepazīstoties ar krimināllietas materiāliem, viņš konstatējis, ka tajā atrodas viņa sarakste. No pieteikuma viennozīmīgi nav izsecināms, kura sarakste tika aizturēta – vai tā, kura atrodas krimināllietas materiālos, vai bija vēl kāda cita sarakste. Gadījumā, ja krimināllietas materiālos atrodas pieteicēja sarakste, tad šādas darbības varēja tikt veiktas konkrēta kriminālprocesa ietvaros, piemēram, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 271.pantu personai var noteikt saziņas ierobežojumu, ierobežojumu apjomu likumā noteiktajās robežās katram apcietinātajam izmeklēšanas tiesnesis vai tiesa nosaka individuāli. Iestādes darbības, kas veiktas kriminālprocesa ietvaros, nav pieļaujams vērtēt administratīvā procesa kārtībā.

[5.2] 2008.gada 18.martā Ieslodzījuma vietu pārvaldē tika saņemts Centrālcietuma skaidrojums Nr.3/1-3103 par pieteicēja saraksti ar fiziskām personām 2005.gadā, kurā norādīts, ka aptuveni 2005.gada jūlijā Centrālcietuma Drošības daļā konstatēts, ka pieteicējs kā ieslodzītais sarakstās ar dažādām brīvībā esošām personām, bet šī sarakste vairāk līdzinās dažādu dokumentu pārsūtīšanai, kas ne vienmēr ir ciešā sakarībā ar viņu pašu, un pēdējā laikā šādu dokumentu skaits esot strauji pieaudzis. 2005.gada jūlijā un augustā pieteicēja sarakstei ar privātpersonām tika pievērsta pastiprināta uzmanība, kā rezultātā noskaidrots, ka ar brīvībā esošo personu palīdzību pieteicējs mēģina īstenot krāpnieciska rakstura darbības, kas varētu negatīvi ietekmēt izmeklēšanas procesu, kā arī citus ieslodzītos. Centrālcietums pārbaudes rezultātā noskaidroja, ka pieteicējs neveic personīgo saraksti, bet izmanto brīvībā atrodošās personas savtīgos nolūkos. Vēstulēs, kuras pieteicējs sūtīja pavisam nepazīstamām personām, bija norādījumi, kurus nepieciešams izpildīt. Aploksnēs, kas bija adresētas pieteicējam, privāta rakstura vēstuļu nebija. Piemēram, *L.P.* un *V.J.*

ģimene no pieteicēja puses ar viltu bija maldināti, jo nevienā aploksnē, ko sūtīja *L.P.* un *V.J.* ģimene, privāta rakstura vēstuļu nebija, bet tajās atradās aploksnes un pastmarkas lielā daudzumā, kā arī kvītis par dažādiem maksājumiem, dažādi dokumenti un dokumentu projekti, kas arī bija sagatavoti par *V.J.* un *L.P.* naudas līdzekļiem. Rezultātā 2006.gadā pieteicējam tika noteikts saziņas ierobežojums ar *V.J.* ģimeni un *L.P.*

[5.3] Pamatojoties uz noteikumu Nr.211 32.punktu, Centrālcietuma administrācija 2005.gadā aizturēja šādu pieteicēja korespondenci:

1) *L.P.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz astoņām lapām (pieteicēja Nr.1260), par kuras aizturēšanas iemesliem pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

2) *V.R.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz četrām lapām (pieteicēja Nr.1129), par kuras aizturēšanas iemesliem pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

3) *V.R.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz trīs lapām (pieteicēja Nr.1259, 1253, 1252), par kuras aizturēšanas iemesliem pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

4) *V.M.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz divām lapām (pieteicēja Nr.1235), par kuras aizturēšanas iemesliem pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

5) *T.B.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz divām lapām (pieteicēja Nr.1275, 1274), par kuras aizturēšanas iemesliem pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 12.septembrī;

6) *E.M.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz vienas lapas (pieteicēja Nr.1290), par kuras aizturēšanu pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī.

[5.4] Visos gadījumos pieteicējam tika personiski izskaidroti aizturēšanas iemesli, kam pieteicējs bija piekritis un apstiprinājis ar savu parakstu uz paziņojumiem. Pieteicējam tika arī izskaidrots, ka šāda vēstuļu aizturēšana neierobežo viņa iespējas sarakstīties ar adresātiem, kā arī materiālajā ziņā pieteicējs netika ierobežots, jo aploksnes ar pastmarkām tika atdotas pieteicējam atpakaļ.

Cita pieteicēja korespondence netika aizturēta un tika nosūtīta adresātiem.

[5.5] Atbildētāja nevar paskaidrot, kāpēc atsevišķas pieteicēja sarakstes kopijas atrodas krimināllietas materiālos, jo tas ir procesa virzītāja kompetencē, kura lietvedībā atradās krimināllieta attiecīgajā laika periodā.

Vienlaikus atbildētāja vērš uzmanību uz Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 50.panta trešo daļu, ka pierādījumus pēc savas iniciatīvas var iesniegt arī aizdomās turamais, apsūdzētais, cietušais u.c.

Ņemot vērā minēto, izmeklēšanas interesēs Centrālcietuma administrācija informēja kriminālprocesa virzītāju par pieteicēja darbībām, nosūtot Rīgas apgabaltiesai atsevišķas pieteicēja vēstuļu kopijas, taču tās neaizturot, bet nosūtot tās adresātiem.

No Centrālcietuma 2005.gada 20.jūlija, 29.jūlija un 25.augusta vēstulēm redzams, ka adresātiem tika nosūtītas šādas vēstules:

1) *V.J.* ģimenei (pieteicēja Nr.1167), *„V.”* (pieteicēja Nr.1164);

2) *V.S., V.J.* ģimenei (pieteicēja Nr.1191, 1188), kā arī cita sarakste;

3) vēstules ar pieteicēja Nr.1247, 1244.

[5.6] Korespondence tika aizturēta likumīgi. Pieteicēja prasījums par morālā un materiālā kaitējuma atlīdzinājumu nav pamatots.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 27.aprīļa spriedumu pieteikums apmierināts daļēji, atzīstot par prettiesisku Centrālcietuma faktisko rīcību, bet daļā par morālā kaitējuma un materiālā zaudējuma atlīdzinājumu pieteikums noraidīts. Spriedums motivēts šādi.

[6.1] Lietā ir strīds par to, vai Centrālcietuma administrācija rīkojās tiesiski, aizturot pieteicēja korespondenci, kā arī, vai līdzatbildētāji Ieslodzījuma vietu pārvalde un Tieslietu ministrija ir rīkojušies tiesiski, pēc būtības nevērtējot Centrālcietuma administrācijas rīcību.

[6.2] Atsaucoties uz Satversmes 96.pantu, kas noteic, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību, Satversmes 116.pantu, kas pieļauj minēto tiesību ierobežošanu, Latvijas Krimināllkodeksa (*spriežot pēc citētās normas, acīmredzami domāts Latvijas Kriminālprocesa kodekss*) 76.panta sesto daļu un uz tās pamata izdoto noteikumu Nr.211 26., 31. un 32.punktu, tiesa secinājusi, ka korespondences neaizskaramība ir viena no Satversmē garantētajām pamattiesībām un šādu tiesību ierobežojums ir pieļaujams tikai Satversmes 116.pantā noteiktajos gadījumos. Attiecībā pret apcietinātajiem, kuri ir ievietoti izmeklēšanas cietumā, ar likumu ir noteikta korespondences neaizskaramības tiesību ierobežošana, pieļaujot korespondences kontroli un aizturēšanu. Taču no tiesību normā uzliktā pienākuma paskaidrot aizturēšanas iemeslus izriet pienākums informēt aizturēto par korespondences aizturēšanu un izskaidrot aizturētajam šādas rīcības pamatojumu. Kā norādījis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts), pamattiesību īstenošanas prettiesiska liegšana, iestādei neizdarot tiesiskuma un samērīguma apsvērumus, pati par sevi ir būtisks cilvēktiesību pārkāpums (*sk. Senāta 2008.gada 8.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-575/2008 11.punktu*).

Tādējādi nepamatots ir arguments, ka pieteicēja vēstuļu aizturēšana nav uzskatāma par iestādes faktisko rīcību, jo neierobežo pieteicēja cilvēka tiesības.

[6.3] Tiesa no Ogres rajona tiesas 2008.gada 15.septembra vēstules Nr.1-5/148 secinājusi, ka krimināllietas materiālos atrodas divu vēstuļu oriģināli (nevis kopijas): pieteicēja 2005.gada 21.augusta vēstule, kura sākas ar tekstu „*V.*, zdravstvuj...” un 2005.gada 22.augusta vēstule, kas adresēta *V.J.* ģimenei. Tādēļ secināts, ka šīs vēstules nevarēja tikt nosūtītas to adresātiem, līdz ar to atzīstams, ka tās tika aizturētas.

No lietas materiāliem secināts, ka par minēto vēstuļu aizturēšanu pieteicējam nav pat paziņots. Līdz ar to Centrālcietuma rīcība, aizturot pieteicēja 2005.gada 21.augusta un 2005.gada 22.augusta vēstules, par aizturēšanas faktu un iemesliem nepaziņojot pieteicējam, ir atzīstama par prettiesisku.

[6.4] Tiesa konstatējusi, ka Centrālcietuma administrācija ir aizturējusi vairākas pieteicēja vēstules, par ko pieteicējam ir paziņots ar Centrālcietuma administrācijas 2005.gada 12.septembra, 14.septembra un 17.septembra paziņojumiem. Vienlaicīgi ar paziņojumiem par vēstuļu izņemšanu pieteicējam ir izsniegtas aploksnes ar markām par kopējo summu Ls 2,62. Paziņojumi satur pieteicēja izdarītu ierakstu ar apliecinājumu par aplokšņu ar markām saņemšanu ar norādi par marku vērtību.

Minētie paziņojumi ir ar vienādu saturu un tajos norādīts, ka, pamatojoties uz noteikumu Nr.211 32.punktu, Centrālcietums paziņo pieteicējam, ka ir aizturēta pieteicēja aploksne un aploksnes saturs, norādot adresātu, kā arī aizturēto aploksnes satura lapu skaitu. Paziņojumos ir citēts noteikumu Nr.211 32.punkta teksts, taču paziņojumi nesatur paskaidrojumu, kāpēc vēstules tiek aizturētas, paziņojumos nav norādīti vēstuļu aizturēšanas iemesli.

Tiesa atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 150.panta pirmo daļu un 161.panta pirmo daļu.

No Centrālcietuma 2008.gada 18.marta vēstules Nr.3/1-3108, kas adresēta Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam (*lietas II sējuma 57.-59.lapa*) secināts, ka galvenais iemesls, kura dēļ pieteicēja vēstules aizturētas, ir tas, ka pieteicējs, izmantojot brīvībā esošas personas, sarakstās ar saviem kriminālprocesa un citu kriminālprocesu dalībniekiem. Turklāt pieteicējs maldina brīvībā esošās personas, ar kurām veic saraksti, par savu personību, apgalvojot, ka ir rehabilitācijas fonda *„/Nosaukums/"* juridiskais konsultants un sniegs juridisku palīdzību minēto personu radiniekiem, kas atrodas brīvības atņemšanas iestādēs. Tādējādi secināts, ka Centrālcietums uzskatījis, ka konkrētā sarakste var traucēt kriminālprocesu izmeklēšanu, kā arī apdraudēt sabiedrības drošību un personu labklājību, ņemot vērā to, ka personas, ar kurām pieteicējs sarakstījās, izpildīja dažādus pieteicēja prasījumus par saviem līdzekļiem, piemēram, nomaksāja pieteicēja vietā dažādas nodevas, sūtīja pieteicējam aploksnes un pastmarkas, sagatavoja pieteicējam dokumentus.

Vienlaikus tiesa konstatējusi, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde pieteicējam adresētajās vēstulēs ir norādījusi, ka korespondences aizturēšanas iemesli pieteicējam ir paskaidroti pret parakstu, taču lietā nav iegūti pierādījumi, kas apstiprinātu Ieslodzījuma vietu pārvaldes izteikto apgalvojumu. Arī Centrālcietuma 2008.gada 18.marta vēstulē Nr.3/1-3103 sniegtā informācija nepierāda pretējo, jo tajā ir atsauce uz pieteicējam izsniegtajiem paziņojumiem par vēstuļu aizturēšanu, kuros nav norādīts konkrēts vēstuļu aizturēšanas iemesls.

No iepriekš norādītā izriet, ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes norādītie apstākļi par korespondences aizturēšanas iemeslu paziņošanu pieteicējam pret parakstu nav atzīstami par nodibinātiem. Tādējādi Centrālcietuma administrācija, paziņojot pieteicējam par vēstuļu aizturēšanu, paziņojumā nenorādot konkrētus aizturēšanas iemeslus, nav ievērojusi noteikumu Nr.211 32.panta prasības, tādējādi pārkāpjot Satversmes 116.pantā noteikto Satversmē garantēto pamattiesību ierobežošanas kārtību, kas uzskatāms par būtisku cilvēktiesību pārkāpumu.

[6.5] Tiesa izvērtējusi, vai aizturētās vēstules atbilst noteikumu Nr.211 31.punktam, proti, vai bija pamats uzskatīt, ka korespondences saturs apdraud citu cilvēku tiesības, demokrātisku valsts iekārtu, sabiedrības drošību. Tiesa, izvērtējot *L.P.*, *V.R.*, *V.M.*, *T.B.* un *E.M.* adresēto vēstuļu saturu, secinājusi, ka vēstules aizturētas pamatoti.

[6.6] No pieteicēja iesniegumu satura nepārprotami ir redzams, ka pieteicēja mērķis sākotnēji ir bijis pārtraukt Centrālcietuma administrācijas rīcību, aizturot pieteicēja korespondenci, bet pēc pieteicēja informēšanas par korespondences aizturēšanu, sekojošās sūdzībās un iesniegumos, kurus izskatījusi Ieslodzījuma vietu pārvalde un Tieslietu ministrija, mērķis bija atzīt par prettiesisku Centrālcietuma rīcību, aizturot pieteicēja korespondenci, neizskaidrojot pieteicējam aizturēšanas iemeslus, kā arī saņemt morālo un materiālo zaudējumu atlīdzību par šādu prettiesisku iestādes rīcību. Līdz ar to Tieslietu ministrijai pieteicēja iesniegumi par Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcību zemākas iestādes – Centrālcietuma – kontrolē bija jāizskata APL noteiktajā kārtībā, izvērtējot minēto iestāžu faktiskās rīcības tiesiskumu un, ņemot vērā, ka apstrīdētā faktiskā rīcība jau bija pabeigta, jāpieņem pamatots lēmums par iestāžu veiktās faktiskās rīcības tiesiskumu, attiecīgi lemjot par iespējamo zaudējumu atlīdzību prettiesiskuma konstatēšanas gadījumā.

Tādējādi Tieslietu ministrija, kļūdaini izvērtējot piemērojamās tiesību normas, sniedzot pieteicējam atbildes saskaņā ar likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību iestādēs", pēc būtības nevērtējot Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, kas izpaudās kā pieteicēja sūdzību par korespondences aizturēšanu neizskatīšana pēc būtības, aprobežojoties ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes pieteicējam sniegto atbilžu virspusēju izvērtējumu, ir rīkojusies pretrunā ar APL 81.panta pirmajā daļā noteikto. Līdz ar to šāda Tieslietu ministrijas rīcība ir atzīstama par prettiesisku.

[6.7] Tiesa secinājusi, ka Centrālcietuma faktiskā rīcība ir atzīstama par prettiesisku, bet pieteicēja pieteikums daļā par materiālo zaudējumu un personiskā kaitējuma atlīdzību atzīstams par nepamatotu un līdz ar to noraidāmu.

[7] Tieslietu ministrija par spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību daļā, ar kuru pieteicēja pieteikums apmierināts, motivējot to šādi.

[7.1] Tieslietu ministrija nevar būt atbildētāja lietā. Ministrija atsaukusies uz APL 91.panta ceturto daļu, Ministru kabineta 2005.gada 1.novembra noteikumu Nr.827 „Ieslodzījuma vietu pārvaldes nolikums" 6. un 13.punktu, APL 76.panta otro daļu un 81.panta piekto daļu, Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.243 „Tieslietu ministrijas nolikums" 20. un 21.punktu un norādījusi, ka no minētajām normām neizriet, ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes sniegto atbildi par korespondences aizturēšanas iemesliem pieteicējam būtu bijis vēl jāapstrīd ministrijā. Galīgais lēmums šajā lietā atbilstoši APL 81.panta piektajai daļai ir Ieslodzījuma vietu pārvaldes lēmums. Tāpēc ministrijai nebija jāizskata pieteicēja iesniegumi APL kārtībā. Tā kā pieteikuma

priekšmets ir Centrālcietuma faktiskā rīcība, tad atbildētājs lietā ir Ieslodzījuma vietu pārvalde.

[7.2] Pieteicēja korespondences aizturēšana notikusi likumīgi un pamatoti, jo lietas materiālos ir paziņojumi, kuros ir norādīts korespondences aizturēšanas tiesiskais pamats. No Ieslodzījuma vietu pārvaldes paskaidrojumiem izriet, ka pieteicējam papildus mutvārdos tika izskaidroti korespondences aizturēšanas iemesli. Pieteicējs šos apstākļus tiesas sēdē nav apstrīdējis.

[8] Ieslodzījuma vietu pārvalde par spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību daļā, ar kuru pieteicēja pieteikums apmierināts. Apelācijas sūdzība pamatā balstīta uz tiem pašiem argumentiem, kas norādīti paskaidrojumos par pieteikumu, papildus norādot turpmāk minēto.

[8.1] Tiesa spriedumā norādījusi, ka lietā nav iegūti pierādījumi, kas apstiprinātu atbildētājas izteikto apgalvojumu, ka pieteicējam tika paskaidroti korespondences aizturēšanas iemesli. No minētā pēc tiesas ieskatiem izrietēja, ka apstākļi par korespondences aizturēšanas iemeslu paziņošanu pieteicējam pret parakstu nav atzīstami par nodibinātiem. Līdz ar to tiesa secināja, ka Centrālcietuma administrācija, paziņojot pieteicējam par vēstuļu aizturēšanu, paziņojumā nenorādot aizturēšanas iemeslus, nav ievērojusi noteikumu Nr.211 32.punkta prasības, tādējādi pārkāpjot Satversmes 116.pantu.

Atbildētāja minētajam nepiekrīt. Atbildētājas 2008.gada 27.marta paskaidrojumam tiesai pievienota Centrālcietuma priekšnieka 2008.gada 18.marta vēstule Nr.3/1-3103, kurā Centrālcietuma priekšnieks apstiprināja atbildētājas sniegto informāciju, ka pieteicējam tika izskaidroti sarakstes aizturēšanas iemesli, kas saskaņā ar APL 167.pantu uzskatāms par rakstveida pierādījumu un kuru, citastarp, tiesa neņēma vērā. Turklāt laikā, kad pieteicējam tika paziņots un viņš tika iepazīstināts ar attiecīgās sarakstes aizturēšanas tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, pieteicējs, parakstot paziņojumus, iebildumus nebija izteicis, proti, to nav norādījis, iepazīstoties par sarakstes aizturēšanu. Iztulkojot noteikumu Nr.211 32.punktu sistēmiski, secināms, ka likumdevēja mērķis, nosakot sarakstes ierobežojumu un paredzot tiesību normā pienākumu paskaidrot tās aizturēšanas iemeslu, vēlējās panākt, lai personai būtu zināmi apstākļi, kuru dēļ konkrētu saraksti nav pieļaujams nosūtīt adresātam. Pretēji tiesas izdarītajiem secinājumiem, likumdevējs nav noteicis obligātu formu, kādā apcietinātajam paskaidro par sarakstes aizturēšanas iemesliem.

Ievērojot minēto, tiesa izdarījusi secinājumus, galvenokārt vadoties no pieteicēja subjektīvā viedokļa. Tiesa nav pietiekami noskaidrojusi visus lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus.

[8.2] Atbildētāja nevar sniegt skaidrojumu, kāpēc daļa pieteicēja sarakstes un/vai tās kopijas atrodas krimināllietas materiālos, jo tā ir procesa virzītāja, kura lietvedībā atradās krimināllieta attiecīgajā laika periodā, kompetence. Taču, neskatoties uz to, tiesa secināja, ka, tā kā krimināllietas materiālos atrodas divu pieteicēja vēstuļu oriģināli, atzīstams, ka minētās vēstules tika aizturētas. Turklāt tiesa norādīja, ka no lietas materiāliem izriet, ka par minēto vēstuļu aizturēšanu pieteicējam ne tikai nav izskaidroti vēstuļu aizturēšanas iemesli, bet nav pat

paziņots par šādu vēstuļu aizturēšanu. Tāpēc tiesa atzina Centrālcietuma rīcību, aizturot pieteicēja 2005.gada 21.augusta un 2005.gada 22.augusta vēstules, par prettiesisku.

Šāds secinājums ir aplams. Atbildētāja nevar būt atbildīga par tiem apstākļiem, kas norisinās ārpus tās kompetences, proti, atbildētājas kompetencē neietilpst pārbaudīt, kontrolēt, noskaidrot avotus vai noteikt kārtību, kādā tiek pievienoti materiāli krimināļprocesā. Pierādījumu pievienošanai krimināllietas materiāliem un sarakstes aizturēšanai ir atšķirīga tiesiska nozīme un kārtība. No apstākļa, ka atsevišķa sarakste ir pievienota krimināllietas materiāliem, nevar prezumēt, ka tā tika pievienota nelikumīgas jeb prettiesiskas aizturēšanas rezultātā. Atsaucoties uz APL 154.panta pirmo daļu, atbildētāja norāda, ka tiesas secinājums ir neloģisks, kas balstīts uz pieņēmuma pamata.

[8.3] Aizturot pieteicēja korespondenci, netika ierobežotas viņa cilvēktiesības. Pieteicējam netika liegtas saziņas iespējas, sūtot korespondenci, kuras saturs nav attiecināms uz ierobežojumiem, kas noteikti noteikumu Nr.211 32.punktā. Tādējādi Centrālcietuma rīcība, aizturot pieteicēja korespondenci, nav uzskatāma par faktisko rīcību APL izpratnē.

[9] Tiesas sēdē Tieslietu ministrijas pārstāvis un Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāve apelācijas sūdzībā minētos argumentus uzturēja, pieteikumu neatzina. Pieteicējs apelācijas sūdzības uzskatīja par nepamatotām.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzības ir daļēji pamatotas, bet pieteikums ir apmierināms daļēji.

Saskaņā ar APL 302.panta pirmo daļu apgabaltiesa izskata lietu pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībās. Ievērojot to, ka pirmās instances tiesas spriedums pārsūdzēts daļā par Centrālcietuma faktisko rīcību, apgabaltiesa pieteicēja pieteikumu daļā par morālo kaitējumu un materiālajiem zaudējumiem nevērtēs un sprieduma rezolutīvajā daļā neizlems.

[11] Lietā ir strīds par to, vai Centrālcietuma administrācija ir izņēmusi pieteicēja korespondenci, vai tas izdarīts tiesiski un pamatoti un vai korespondences izņemšanā ir ievērota normatīvajos aktos noteiktā procedūra.

Apgabaltiesa atzīst par pareizu un pilnībā pietiekamu pirmās instances tiesas pamatojumu attiecībā par to, ka šī lieta ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā (šā sprieduma [6.2] punkts), līdz ar to apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas spriedumam minētajā daļā un atkārtoti tos pašus apsvērumus nenorāda.

[12] Noteikumu Nr.211 26.punkts paredz, ka apcietinātajam ir tiesības sazināties ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma sarakstoties, kā arī lietojot izmeklēšanas cietuma tālruni. Saziņas ierobežojumus apcietinātajam nosaka

procesa virzītāja rakstiskā paziņojumā. Saziņas ierobežojumus ar ģimeni apcietinātajam nosaka tikai gadījumos, ja tas nepieciešams citu cilvēku tiesību, demokrātiskas valsts iekārtas, sabiedrības drošības, labklājības un tikumības, kā arī ieslodzījuma vietas drošības un lietas izmeklēšanas interesēs. Saziņas ierobežojuma noteikšanu motivē.

Savukārt 27.punkts noteic, ka apcietinātajam ir tiesības iesniegt sūdzības, iesniegumus un priekšlikumus valsts, pašvaldību un starptautiskajām institūcijām un amatpersonām, kā arī sabiedriskajām organizācijām. Atbilstoši noteikumu 28.punktam aizliegts ierobežot apcietinātā saziņas iespējas ar cilvēktiesību aizsardzības institūcijām, prokuratūru un tiesu, kā arī ar viņa aizstāvi.

Saskaņā ar noteikumu 30.punktu šo noteikumu 28. un 29.punktā minētajām iestādēm un institūcijām adresētā korespondence nav pakļauta pārbaudei, bet saskaņā ar 31.punktu apcietinātā saraksti ar citām personām kontrolē.

Noteikumu Nr.211 32.punkts paredz, ja korespondences saturs apdraud citu cilvēku tiesības, demokrātiskas valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību, kā arī ieslodzījuma vietas drošību, tā ir aizturama. Apcietinātajam paskaidro aizturēšanas iemeslu.

[13] Šajā lietā ir nošķirami un atsevišķi vērtējami faktiskie apstākļi, kad Centrālcietuma administrācija ar paziņojumiem ir aizturējusi pieteicēja korespondenci un pieteicēja atklātais apstāklis, ka krimināllietas materiālos atrodas gan pieteicējam adresētā, gan pieteicēja sūtītā korespondence.

Attiecībā par pirmo apstākli pieteicēju neapmierina fakts, ka Centrālcietuma administrācija, 2005.gada 7., 12. un 14.septembrī aizturot pieteicēja citām privātpersonām adresēto korespondenci, nav paskaidrojusi aizturēšanas iemeslus. Turklāt no pieteikuma izriet, ka korespondences aizturēšanai pēc būtības pieteicējs nepiekrīt vienā gadījumā, proti, attiecībā par *L.P.* nosūtītās vēstules aizturēšanu.

Savukārt attiecībā par otro apstākli pieteicējs iebilst pret to, ka viņa korespondence krimināllietas materiālos nokļuvusi bez viņa ziņas, Centrālcietuma administrācija par šo vēstuļu aizturēšanu viņu nav ne informējusi, ne arī izskaidrojusi to aizturēšanas iemeslus.

[14] Lai novērtētu Centrālcietuma faktiskās rīcības tiesiskumu, ar 2005.gada 7., 12. un 14.septembra paziņojumiem aizturot pieteicēja korespondenci, ir vērtējams, vai Centrālcietuma administrācija pamatoti aizturējusi korespondenci, t.i., vai ir konstatēts noteikumu Nr.211 32.punktā paredzētais pamats korespondences aizturēšanai. Tāpat arī novērtējams, vai iestāde ir izpildījusi minētajā normā norādīto pienākumu paskaidrot aizturēšanas iemeslu.

[14.1] Pirmās instances tiesa ir izvērtējusi aizturēto vēstuļu saturu un secinājusi, ka vēstuļu aizturēšanai bija pietiekams pamats (pirmās instances tiesas sprieduma [15] punkts, šā sprieduma [6.5] punkts). Apgabaltiesa pirmās

instances tiesas spriedumu šajā daļā atzīst par pareizu un līdz ar to šim vērtējumam saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas un atkārtoti to nenorāda.

Papildus apgabaltiesa norāda, ka 2006.gada 2.martā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnese noteica saziņas ierobežojumu ar *L.P.* viņas interesēs sakarā ar šīs personas atteikšanos no sarakstes ar apsūdzēto (*lietas II sējuma 80.lapa*).

Centrālcietuma faktiskā rīcība, aizturot pieteicēja korespondenci, ir tiesiska.

[14.2] Attiecībā par aizturēšanas iemeslu izskaidrošanas pienākumu apgabaltiesa atzīst, ka tas nav izpildīts. No lietā esošajiem paziņojumiem (*lietas II sējuma 81., 94., 100., 108., 115. un 120.lapa*) redzams, ka pieteicējs ir iepazīstināts tikai par korespondences aizturēšanas faktu, taču par to, ka pieteicējs būtu informēts par aizturēšanas iemesliem, lietas materiāli neliecina. Par šādu faktu varētu liecināt, piemēram, atzīme paziņojumā par to, ka par korespondences aizturēšanas iemesliem pieteicējs informēts, zem kuras būtu pieteicēja paraksts.

Nepamatots ir atbildētājas arguments, ka kā pierādījums šī fakta apliecināšanai kalpo Centrālcietuma administrācijas sniegtie paskaidrojumi, t.i., Centrālcietuma priekšnieka 2008.gada 18.marta vēstule Nr.3/1-3103, kurā apliecināts, ka pieteicējam tika izskaidroti sarakstes aizturēšanas iemesli. Centrālcietuma administrācija ir iestāde, kuras rīcība tiek pārbaudīta. Tā faktiski atzīstama par administratīvā procesa dalībnieku šajā lietā, kuru pārstāv augstāka iestāde. Līdz ar to Centrālcietuma administrācijas sniegtā informācija, neatkarīgi no tā, kādā veidā tā pasniegta – mutiski vai rakstveidā, atzīstama par administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumiem. Atbilstoši APL 161.panta pirmajai daļai administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi atzīstami par pierādījumiem tikai tādā gadījumā, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

Apgabaltiesa noraida arī atbildētājas argumentu, ka pieteicējs, parakstot paziņojumus, iebildumus nebija izteicis. Minētais ir tikai atbildētāja pieņēmums, ka pieteicējam nebija iebildumu pret īstenoto procedūru. Šobrīd nav noskaidrojama objektīvā patiesība, kāpēc pieteicējs, parakstot paziņojumus, nekādus iebildumus neizteica. Iespējams, pieteicējam nebija iebildumu pret pašu aizturēšanas faktu vai par izsniegto vēstuļu, aploksnes un marku izsniegšanas faktu, varbūt iebildumi netika izteikti, jo pieteicējam nebija zināms, ka iebildumus var izteikt uzreiz uz paziņojuma utt. Citiem vārdiem, no tā, ka pieteicējs nav izteicis iebildumus paziņojumā, nevar izdarīt vienu vienīgu likumsakarīgu secinājumu, ka pieteicējs tika informēts par vēstuļu aizturēšanas iemesliem, jo iebildumu neizteikšanai varēja būt dažādi iemesli.

Tai pat laikā jāatzīst, ka šāds pārkāpums – korespondences aizturēšanas iemeslu neizskaidrošana – pats par sevi neierobežo Satversmes 96.pantā garantētās tiesības uz korespondences neaizskaramību. Taču, ievērojot to, ka šī pienākuma izpilde cieši saistīta ar minētās cilvēktiesības īstenošanu un to aizstāvēšanu, tad šāda pārkāpuma pieļaušanu nevar vērtēt kā maznozīmīgu.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst Centrālcietuma faktisko rīcību, neizskaidrojot pieteicējam korespondences aizturēšanas iemeslus, par prettiesisku.

[15] Novērtējot faktiskos apstākļus saistībā ar korespondenci, kura atrodas krimināllietas materiālos, apgabaltiesa konstatē turpmāk norādīto.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem primāri secina, ka sarakste, kura atrodas krimināllietas materiālos un uz kuru pieteicējs norādījis pieteikumā (šā sprieduma [2.5] punkts) nav tā pati sarakste, kuru Centrālcietuma administrācija aizturēja un par kuru tika sastādīti paziņojumi (sk. šā sprieduma [14] punktu).

[15.1] Lietas materiālos atrodas Centrālcietuma 2005.gada 15.jūlija, 20.jūlija, 29.jūlija un 25.augusta vēstules (*lietas II sējuma 75.-79.lapa*), kuras adresētas Rīgas apgabaltiesai, ar lūgumu izlemt jautājumu par pieteicēja personīgās sarakstes ierobežošanu. No Centrālcietuma vēstulēm izriet, ka Rīgas apgabaltiesai nosūtīta pieteicēja personīgā sarakste kopumā uz 81 lapas, tai skaitā gan aplokšņu kopijas, gan vēstuļu pielikumi. Pamatā visi materiāli Rīgas apgabaltiesai nosūtīti kopiju veidā. Taču no 2005.gada 25.augusta vēstules izriet (*lietas II sējuma 78.lapa*), ka *V.J.* adresētās vēstules aploksne, pieteicēja 2005.gada 21.augusta vēstule R-1247 *V.I.*, pieteicēja sūdzība Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijai, vēl viena sūdzība, pieteicēja 2005.gada 22.augusta vēstule R-1244 *V.J.* un pieteicēja prasības pieteikums Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai nosūtīti kā oriģināli.

Minētais sakrīt ar lietas materiālos esošajā krimināllietas 13.sējuma dokumentu sarakstā (*lietas I sējuma 38.-39.lapa vai II sējuma 132.-133.lapa*) norādīto, ka 13.sējuma 16.-51.lapā atrodas pieteicēja vēstuļu kopijas (36 lapas), 54.-87.lapā atrodas pieteicēja vēstuļu kopijas (34 lapas), bet 126.-136.lapā atrodas pieteicēja vēstules (nav norādes uz kopijām) (11 lapas).

No Ogres rajona tiesas sniegtās informācijas (*lietas II sējuma 152.lapa*) izriet, ka krimināllietas Nr.1370020703 materiālos atrodas šāda pieteicēja sarakste:

1) 2005.gada 30.jūnija vēstules R-1123 *L.P.* Rīgā kopija;
2) 2005.gada 30.jūnija vēstules R-1120 *G.K.* Ogres rajonā kopija;
3) 2005.gada 16.jūlija vēstules R-1167 *V.J.* Aizkrauklē kopija;
4) 2005.gada 15.jūlija vēstules R-1164 *V.I.* Londonā kopija;
5) 2005.gada 23.jūlija vēstules R-1190 *V.S.* Rīgā kopija;
6) 2005.gada 23.jūlija vēstules R-1191 *V.J.* Aizkrauklē kopija;
7) 2005.gada 21.augusta vēstule R-1247 *V.I.* Londonā;
8) 2005.gada 22.augusta vēstule R-1244 *V.J.* Aizkrauklē.

No minētās informācijas izriet, ka pēdējās divas vēstules krimināllietas materiālos atrodas kā oriģināli, pārējās vēstules lietas materiālos ir kopiju veidā.

Ogres rajona tiesas 2011.gada 8.decembra sniegtajā informācijā norādīts, ka apgabaltiesas pieprasītie materiāli krimināllietā atrodas kopiju veidā (piemēram, *S.G.* vēstule pieteicējam u.c.) (*lietas III sējuma 201.lapa*).

Apkopojot iepriekš minēto, secināms, ka krimināllietas materiālos 2005.gada 21.augusta vēstule R-1247 *V.I.* Londonā, kurai pievienoti dokumenti Nr.278 krievu un latviešu valodā (kā norādījis pieteicējs – blakus sūdzības), un 2005.gada 22.augusta vēstule R-1244 *V.J.* Aizkrauklē, kurai pievienots „pieteikums–600" uz 4 lapām un vēstule *„V."* Nr.1247 ar pielikumiem kopā uz 5

lapām, krimināllietas materiālos atrodas kā oriģināli. Pārējie materiāli krimināllietā atrodas kā kopijas.

Atbildētājs gan paskaidrojumos tiesai, gan arī tiesas sēdē norādīja, ka iestāde nevar atbildēt par kriminālprocesa virzītāja lēmumu pievienot krimināllietas materiāliem pierādījumus. Atbildētājs arī vērsa uzmanību, ka šos dokumentus saskaņā ar kriminālprocesa normām kā pierādījumus lietā varēja iesniegt arī apsūdzētais, cietušais u.tml. Taču no šīs lietas materiāliem skaidri izriet, ka tieši Centrālcietuma administrācija bija tā, kas nosūtīja Rīgas apgabaltiesai pieteicēja saraksti un lūdza ierobežot to. Tieši tādā veidā sarakste ar tās pielikumiem nokļuva krimināllietas materiālos. Turklāt Rīgas apgabaltiesa 2005.gada 29.augustā sniegusi atbildi Centrālcietuma priekšniekam, norādot, ka tiesa saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa normām šādus jautājumus nevar izlemt (*lietas I sējuma 44.lapa*).

Ievērojot minēto, atzīstams, ka 2005.gada 21.augusta vēstuli R-1247 *V.I.* Londonā un 2005.gada 22.augusta vēstuli R-1244 *V.J.* Aizkrauklē ar pielikumiem Centrālcietuma administrācija aizturēja, par to nepaziņojot pieteicējam un līdz ar to arī neizskaidrojot aizturēšanas iemeslus.

Attiecībā par pārējo saraksti un tās pielikumiem, kura krimināllietas materiālos atrodas kopiju veidā, apgabaltiesa atzīst, ka nav pierādījumu faktam, ka šī sarakste tika aizturēta. Tas, ka Rīgas apgabaltiesai tika nosūtītas sarakstes kopijas, neliecina par to, ka Centrālcietuma administrācija šo saraksti būtu aizturējusi pavisam, bet gan par to, ka šī sarakste tika kontrolēta.

[15.2] Pārbaudot lietas materiālus, apgabaltiesa atzīst, ka krimināllietas materiālos neatradās tāda pieteicēja sarakste, kuru saskaņā ar noteikumu Nr.211 30.punktu Centrālcietums nebūtu tiesīgs kontrolēt, izņemot vienu gadījumu. Jāatzīmē, ka tādi dokumenti kā tiesu nolēmumi, tiesām adresētie dokumenti, bija ievietoti vēstulēs privātpersonām, līdz ar to Centrālcietums nav pārkāpis noteikumu Nr.211 30.punktā ietverto aizliegumu pārbaudīt pieteicēja korespondenci ar prokuratūru un tiesu, kā arī ar viņa aizstāvi.

Tai pat laikā Centrālcietums ir pārkāpis noteikumu Nr.211 30.punktu, pārbaudot Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centram *L.G.* adresēto 2005.gada 21.jūlija vēstuli R-1188 (*lietas II sējuma 77.lapa, III sējuma 121.-123.lapa*), jo tādējādi pārkāpts aizliegums pakļaut pārbaudei korespondenci ar cilvēktiesību aizsardzības institūcijām.

[15.3] Pārbaudot to, vai Centrālcietums pamatoti aizturējis 2005.gada 21.augusta vēstuli R-1247 *V.I.* Londonā un 2005.gada 22.augusta vēstuli R-1244 *V.J.* Aizkrauklē, proti, vai pastāvēja noteikumu Nr.211 32.punktā minētie apstākļi, apgabaltiesa nonāk pie šādiem secinājumiem.

Izvērtējot 2005.gada 21.augusta vēstuli R-1247 *V.I.* Londonā (*lietas II sējuma 169.-170.lapa ar tulkojumu lietas III sējuma 54.-55.lapā*), kura bija ievietota aploksnē *V.J.* ģimenei, kurai pēc pieteicēja lūguma šī vēstule bija jāpārsūta adresātam, apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs vēstulē izklāsta savu viedokli par politisko un tiesisko situāciju valstī, informē adresātu par saviem tiesu procesiem un to virzību. Arī 2005.gada 22.augusta vēstulē R-1244 *V.J.* Aizkrauklē (*lietas II sējuma 171.-174.lapa ar tulkojumu lietas III sējuma 17.-*

20.lapā) pieteicējs izklāsta savu tiesu procesu virzību, kā arī apsola aizstāvēt viņu intereses.

Spriežot pēc Centrālcietuma administrācijas vēstulēm Rīgas apgabaltiesai (*lietas II sējuma 78.-79.lapa*), Centrālcietuma administrāciju uztrauca fakts, ka pieteicējs ar sarakstes starpniecību sasaista *V.J.* ģimeni, apsolot palīdzēt viņiem (viņu dēlam, kurš arī ir apcietināts) citās lietās un vienlaicīgi lūdzot izpildīt dažādus norādījumus (tulkot dokumentus, pārsūtīt vēstules utt.), kaut gan *V.J.* ģimene nav pazīstama ar pieteicēju un tai nav priekšstata par pieteicēja personību. Centrālcietuma vēstulēs sniegta informācija, ka ir veiktas pārrunas ar *V.J.* ģimeni un tā ir atteikusies no palīdzības sniegšanas pieteicējam. Kā tas pareizi atzīmēts Centrālcietuma vēstulē, tas, ka *V.J.* ģimene nav vairs vēlējusies kontaktēties ar pieteicēju, izriet no pieteicēja vēstules R-1244 pirmās rindkopas.

Novērtējot šos apstākļus, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja vēstuļu R-1244 un R-1247 (abas tika nosūtītas *V.J.* ģimenei) aizturēšana ir attaisnojama ar citu cilvēku tiesību aizsardzību. Turklāt jāatzīmē, ka 2006.gada 2.martā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnese tomēr noteica saziņas ierobežojumu ar *V.J.* ģimeni tās interesēs sakarā ar šo personu atteikšanos no sarakstes ar apsūdzēto (*lietas II sējuma 80.lapa*).

[16] Pirmās instances tiesa ir izvērtējusi arī Tieslietu ministrijas rīcību, nepārbaudot Centrālcietuma faktisko rīcību pēc būtības, kaut gan sprieduma rezolutīvajā daļā šis jautājums nav izlemts.

Apgabaltiesa šai sakarā norāda, ka lieta par Tieslietu ministrijas faktisko rīcību nav ierosināta. Turklāt, kā to pareizi norādījusi Tieslietu ministrija savā apelācijas kārtībā, tā nav augstāka iestāde gadījumos, kad tiek apstrīdēta ieslodzījuma vietu amatpersonu faktiskā rīcība. Tā atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 1.novembra noteikumu Nr.827 „Ieslodzījuma vietu pārvaldes nolikums" 6. un 13.punktam ir apstrīdama Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam un pēc tam pārsūdzama tiesā. Līdz ar to Tieslietu ministrijai šajā lietā nebija pēc būtības jāvērtē Centrālcietuma administrācijas faktiskā rīcība un tā atbilstoši APL 34.panta otrajai daļai nebija pieaicināma atbildētāja pusē.

[17] Pirmās instances tiesas spriedums lietas pārsūdzētajā daļā pamatā ir pareizs, tomēr tiesa nepilnīgi izvērtējusi visus lietas faktiskos apstākļus un tāpēc taisījusi daļēji nepamatotu spriedumu.

[18] Pieteikums tiesā saņemts 2006.gada 21.septembrī. Saskaņā ar APL 124.panta pirmo daļu redakcijā, kas bija spēkā minētajā datumā, valsts nodeva par pieteikuma iesniegšanu tiesā bija desmit lati.

Saskaņā ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2006.gada 27.septembra lēmumu pieteicējam valsts nodeva samazināta līdz vienam latam, ko pieteicējs ir samaksājis (*lietas I sējuma 73. un 74.lapa*).

Ievērojot to, ka pieteikums daļā ir apmierināms, valsts nodeva saskaņā ar APL 126.panta pirmo un otro daļu piespriežama no atbildētājas par labu pieteicējam un valsts budžetam.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un otro daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

daļēji apmierināt *B.K.* pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Centrālcietuma faktisko rīcību, neizskaidrojot *B.K.* korespondences *L.P.* (Nr.1260), *V.R.* (Nr.1129, 1259, 1253, 1252), *V.M.* (Nr.1235), *T.B.* (Nr.1275, 1274), *E.M.* (Nr.1290), *V.I.* (R-1247) un *V.J.* (R-1244) aizturēšanas iemeslus.

Atzīt par prettiesisku Centrālcietuma faktisko rīcību, pārbaudot Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centram *L.G.* adresēto 2005.gada 21.jūlija vēstuli R-1188.

Pārējā daļā *B.K.* pieteikumu daļā par Centrālcietuma faktisko rīcību noraidīt.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt *B.K.* samaksāto valsts nodevu Ls 1 (vienu latu).

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt par labu valsts budžetam valsts nodevu Ls 9 (deviņus latus).

Spriedumu 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	*(paraksts)*	Dz.Amerika
Tiesneses	*(paraksts)*	I.Meldere
	(paraksts)	L.Vīnkalna

NORAKSTS PAREIZS:
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese Dz.Amerika
Rīgā 2012.gada 15.februārī